

Księga zawierająca artykuły przyjaciół i uczniów Profesora jest wyrazem szacunku dla jego dorobku, niezwykle pracowitości oraz konsekwencji w głoszeniu poglądów naukowych, o czym przekonująco pisze R. Sosnowski w jednym z artykułów („Frequenza e oltre. Alcune forze in gioco nell'etimologia e nella morfologia del verbo *andare*”), odwołującym się również do prac uczonego z lat 1958–2009.

Aleksandra Cieślikowa

e-mail: aleksandrac@jip-pan.krakow.pl

Seria „Biblioteka Onomastica Adriatica”: Toponimija otoka Paga, red. Vladimir Skračić. Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja, Zadar 2011, 712 s.; Toponimija kornatskog otočja, red. Vladimir Skračić. Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja, Zadar 2013, 602 s.

W numerze LV czasopisma „Onomastica” z 2011 r. (s. 262–263) omówione zostały cztery pierwsze książki z serii „Biblioteka Onomastica Adriatica”, wydawanej przez Centrum Adriatyckich Badań Onomastycznych działające przy Uniwersytecie w Zadarze. Publikacje te dotyczyły nazewnictwa geograficznego wysp Pašman, Ugljan, Vrgada i Murter. Niniejsze krótkie omówienie dotyczy kolejnych dwóch monografii z tej serii, poświęconych toponimii wyspy Pag i archipelagu Kornati.

Obie książki, będące pracami zbiorowymi, mają układ treści przyjęty w pierwszym wydawnictwie z serii, nie będę zatem szczegółowo omawiał tej kwestii. Na pierwszą część, poprzedzoną wstępem V. Skračića i zatytułowaną „Onomastički ambijent otoka Paga” (s. 5–249) i odpowiednio „Onomastički ambijent Kornatskog otočja” (s. 7–149), składają się artykuły z zakresu dziedziny, które w różny sposób mogą łączyć się z toponimiami: historii, geografii, archeologii czy historii sztuki (pisane, rzecz jasna, przez specjalistów z poszczególnych dziedzin, którzy współpracują z Centrum). Wydaje się nieco zaskakujące, że dopiero (i tylko) w monografii wyspy Pag zamieszczono tekst poświęcony tamtejszej historycznej antroponimii („Antroponimijska građa Paga iz Ruicevih rukopisa” M. Granicia, s. 217–249), choć to właśnie nazewnictwo osobowe znajduje się w „najbliższym otoczeniu” toponimii. Może to wynikać stąd, że część nazewnictwa wysp doczekała się już tego typu opracowań, możliwe też, że zespół Centrum ma zamiar poświęcić antroponimii kolejne książki z serii „Biblioteka Onomastica Adriatica”. Z uwagi na krótką formę niniejszego omówienia bliżej zostaną jednak przedstawione tylko te rozdziały i teksty, które bezpośrednio wiążą się z materiałem toponimicznym.

Zasadniczą część każdej publikacji stanowi zbiór toponimów (współczesnych i historycznych) z badanego obszaru i ich opracowanie, poprzedzone opisem użytych metod badawczych. W tym miejscu warto wspomnieć, że choć współczesny materiał toponimiczny pochodzi z wywiadu terenowego z mieszkańcami wysp, tak jak w przypadku poprzednich monografii, to w odróżnieniu od nich prace te zostały wykonane dużo wcześniej. Na wyspie Pag zebrano materiał 20 lat przed wydaniem książki (na potrzeby pracy magisterskiej I. Oštaricia), nazewnictwo Kornatów pochodzi natomiast z lat osiemdziesiątych XX w. i zostało częściowo opublikowane w artykule V. Skračića „Toponimija kornatskog otočja” („Onomastica Jugoslavia” XII, 1987). W przypadku nazewnictwa archipelagu Kornati trudno byłoby dziś zresztą przeprowadzić badania terenowe, bo przez ostatnich kilkadziesiąt lat niemal zniknęli z niego ostatni mieszkańcy. Korpus nazewniczy został jednak na potrzeby nowych opracowań uzupełniony i zweryfikowany.

Współczesną toponimię zestawiono według sprawdzonej metody: każda z nazw, zapisana z uwzględnieniem prozodii, została opatrzona numerem i oznaczeniem sektora mapy, opisem

obiekty, skrótem nazwy miejscowości, w której ją odnotowano, oraz — niekiedy — cytatem z wypowiedzi ankietowanych mieszkańców. Wszystkie obiekty zostały umieszczone na odpowiednich mapach sporządzonych przez K. Jurana. Część poświęcona współczesnym toponimom kończy się ich alfabetycznym indeksem.

W kolejnej części w podobny sposób przedstawiono w oddzielnych podrozdziałach toponimie na podstawie archiwalnych źródeł pisanych i kartograficznych, do których dołączono reprodukcje map historycznych. Dokonano także, w miarę możliwości, identyfikacji historycznych nazw ze współczesnymi obiektami. Materiał historyczny dotyczący wyspy Pag opracowali D. Brozović-Rončević i B. Brgles, a obejmujący wyspy Kornati — K. Juran. Eksцерpeji toponimów z map historycznych dokonał w przypadku obu książek geograf J. Faričić.

Kolejną część obu omawianych monografii stanowi analiza językowa zebranego nazewnictwa, przy czym warto zaznaczyć, że teksty tu zamieszczone są o wiele obszerniejsze niż w poprzednich publikacjach serii. W monografii poświęconej wyspie Pag S. Čače w tekście „Antički toponimi otoka Paga“ (s. 609–620) pisze o źródłach antycznego nazewnictwa wyspy. Charakterystykę gwar paskich w kontekście toponimii przynosi tekst S. Vranić „O paškim govorima“ (s. 621–637). Artykuł N. Vuletića „Dalmatoromanski prežiti u toponimiji otoka Paga“ (s. 681–692) traktuje o dalmatoromańskich elementach w toponimii Pagu (teksty tego autora o podobnej tematyce znajdziemy także w poprzednich publikacjach). Obszernej analizy etymologicznej i znaczeniowo-motywyacyjnej współczesnego paskiego nazewnictwa dokonali D. Brozović-Rončević, A. Čilas Šimpraga i D. Vidović w tekście „Suvremena toponimija otoka Paga“ (s. 639–679).

Analogiczną część w książce poświęconej archipelagowi Kornati otwiera artykuł S. Čače „Napomene o kornatima i susjednim otocima u antičkim izvorima“ (s. 441–446), poświęcony wzmiankom o tym archipelagu w antycznych źródłach, zwłaszcza w dziełach Pliniusza. Artykuł K. Jurana „Otok s četiri imena — Kornat u ispravama srednjega i novoga vijeka“ (s. 447–457) zawiera analizę określeń wyspy Kornat w źródłach historycznych, w których pojawiają się aż cztery różne nazwy: dwie używane w obiegu oficjalnym (urzędowym) i dwie w rejestrze potocznym. N. Vuletić wraz z O. Ligorijem w artykule „Dopune Skokovim kornatskim etimologijama: toponimi predslavenskoga i dalmatoromanskoga podrijetla“ (s. 459–487), nawiązując do wcześniejszych prac V. Vinji, podjęli się rewizji i uzupełnienia etymologii dalmatoromańskich i przedsłowiańskich nazw z obszaru Kornatów ujętych w pracy P. Skoka „Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima“ (1950). A. Jurić w pracy „Glasovna i naglasna obilježja kornatske toponimije“ (s. 489–509) dokonał analizy fonetycznej i akcentologicznej toponimii wysp Kornati. W tekście „Tko je i kako imenovao u Kornatima“ (s. 511–548) V. Skračić omawia stratyografię i różnojęzyczne wpływy w kornatskiej toponimii. Część poświęconą językowej analizie wieńczy praca N. Šprljan „Semantičko-motivacijske klasifikacije kornatskih toponima“ (s. 549–571), w której autorka zajmuje się klasyfikacją znaczeniowo-motywyacyjną nazewnictwa Kornatów.

Obie książki opatrzone obszernymi streszczeniami w pięciu językach: chorwackim, angielskim, francuskim, włoskim i hiszpańskim. Warto na koniec podkreślić, że obie omawiane monografie cechuje — podobnie jak ich poprzedniczki w serii — bardzo wysoki poziom edytorski, a wszystkie teksty są bogato ilustrowane kolorowymi fotografiami, wykresami i mapami. Podkreśla to tylko zaangażowanie i pasję, z jakim autorzy podchodzą do dziedzictwa adriatyckiej toponimii.

Paweł Swoboda

e-mail: pawel.swoboda@gmail.com